

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 289a

Sjawoeot

6/7 Sivan 5769
29/30 mei 2009

Deze week valt Sjawoe'ot op vrijdag 29 mei en buiten Israël, waar men twee dagen Jom Tov houdt, is Sjabbat de Tweede Dag Jom Tov. Hoewel in Israël op de komende Sjabbat Parasjat Naso gelezen wordt, wordt dat buiten Israël pas volgende week gelezen. In de komende weken zal het buitenland van Israël dus steeds één parasja achterlopen op Israël, totdat dit op 12 Tamoez (4 juli) weer wordt ingehaald, wanneer het buitenland twee parasjot leest, Choekat-Balak. De lezers die buiten Israël wonen krijgen daarom deze week en de komende weken een andere Sjabbat Sjalom dan de lezers in Israël. Na Parasjat Choekat-Balak wordt dat weer gelijk getrokken. Mocht iemand het verkeerde nummer krijgen, dan is dat waarschijnlijk het gevolg dat hij/zij zijn woonplaats en woonland niet heeft bekend gemaakt. Hiervoor dan bij voorbaat onze verontschuldiging.

Sjawoeot in het kort

Door: Rabbijn Shraga Simmons

Een van de heiligste dagen van het jaar is tevens een van de minst bekende. Waar gaat Sjawoeot over?

Het is ironisch dat over Sjawoeot zo weinig bekend is. Want in feite herdenkt Sjawoeot een van de meest belangrijke gebeurtenissen in de Joodse geschiedenis – *Matan Tora* – het geven van Tora op de Berg Sinai.

Sjawoeot is de uitkomst van de zeven weken lange Omer-telling, die begon op de tweede dag Pesach. De naam „Sjawoeot” betekent „weken”, als herinnering aan de zeven weken die het Joodse volk na de Uittocht uit Egypte afwachtte tot de onvergetelijke gebeurtenis op Sinai. (Daar Sjawoeot 50 dagen na Pesach komt, werd het in het Latijn Pentacosta genoemd, hetgeen in het Nederlands verbasterd werd tot Pinksteren).

Ruim 3.300 jaar geleden, om precies te zijn in het Joodse jaar 2448 (dat is 1312 VGJ) nadat het Joodse Volk Egypte verlaten had, kwam het de woestijn Sinai binnen. Dit hele volk – 3 miljoen mannen, vrouwen en kinderen – ervoer zelf en rechtstreeks de G-ddelijke openbaring:

Toen sprak Hasjem tot jullie vanuit het midden van een vuur; jullie hoorden het geluid van woorden, maar een gestalte zagen jullie niet, alleen maar een stem. Hij vertelde jullie van Zijn verbond, dat Hij jullie gebod na te komen, de Tien Geboden, en Hij schreef die op twee stenen tabletten. (Dewariem 4:12-13)

De gift van Tora was een gebeurtenis van ontzagwekkende omvang, dat een onuitwistbare indruk nagelaten heeft op het Joodse volk, doordat zovelen (3 miljoen mensen) er getuigen van waren en de herinnering daaraan door vertelden aan hun kinderen, die het allemaal weer door vertelden aan hun kinderen, wat hun groot ouders, hun overgrootouders, hun voorouders zelf meegemaakt en aanschouwd hadden. Die ervaring heeft het unieke karakter, vertrouwen en bestemming van het Joodse Volk gevormd. En in de 3.300 jaar sedert die gebeurtenis zijn Tora-idealen – monotheïsme, rechtvaardigheid en rechtspraak, verantwoordelijkheid en liefde voor de medemens – de morele basis geworden voor de Westerse beschaving.

Hoe wordt Sjawoeot gevierd?

Misschien dat de reden voor de relatieve onbekendheid met Sjawoeot gelegen is in het feit dat deze feestdag geen duidelijke „symbolen” heeft, zoals de *Sjofar* voor *Rosj Hasjana* [Joods Nieuwjaar], de *Soeka* voor het Soekot-feest [Loofhuttenfeest], de *Chanoekia* [de acht-armige kandelaar] voor Chanoeka of de *matsot* voor Pesach.

Op Sjawoeot zijn er geen symbolen die onze aandacht afleiden van het centrale punt waarop het Joodse leven geconcentreerd is: de Tora en het leren van Tora. Dus hoe vieren wij Sjawoeot? Het is een algemene gewoonte om de hele nacht van Sjawoeot op te blijven en Tora te leren. En daar Tora de manier is die leidt tot zelf-perfectie, tot verbetering van de eigen levensstijl, wordt het leren op Sjawoeot-nacht *Tikoen leil Sjawoeot* genoemd, hetgeen betekent: een daad van zelf-reparatie op de nacht van Sjawoeot.

Tijdens de synagoge dienst op de ochtend van Sjawoeot, die in sommige sjoels reeds in alle vroegte, direct na zonsopkomst gehouden wordt, lezen wij het Bijbelboek Ruth. Ruth was een niet-Joodse vrouw met een grote liefde voor G-d en Tora en dat leidde haar ertoe om zich tot het Jodendom te bekeren. De Tora suggereert dat de zielen van alle toekomstige bekeerlingen tot het Jodendom op Sinai aanwezig waren, zoals er staat geschreven

(*Dewariem* 29:13): „Ik sluit [dit verbond] zowel met diegenen die hier vandaag aanwezig zijn voor de Eeuwige jullie G-d, **als met hen die hier vandaag niet aanwezig zijn.**”

Ruth had nog een andere band met Sjawoeot: zij was de betovergrootmoeder van Koning David, die op Sjawoeot geboren werd en op Sjawoeot overleed.

Op Sjawoeot is het de gewoonte om de sjoel te versieren met bloemen en planten. De reden hiervoor is, dat de Berg Sinai, die in de barre woestijn stond, op de dag dat Tora gegeven werd, in volle bloei stond. De Bijbel associeert Sjawoeot ook met de oogst van tarwe en vruchten en noemt het brengen van de eerste vruchten van het veld aan de Tempel een uitdrukking van dank (zie *Sjemot* 23:16, 34:22, *Bamidbar* 28:26).

Melkkost

Er bestaat een universele traditie om op Sjawoeot melkkost te eten. Er worden vele verschillende redenen hiervoor gegeven door de commentatoren. Enkele daarvan willen wij hier noemen:

1. Het Bijbelboek *Sjier Hasjirjem* [Hooglied] (4:11) noemt de zoete voedende waarde van Tora door te zeggen: „Het druïpt van je lippen, als honing en **melk** onder je tong.”
2. Het vers in *Sjemot* 23:19 zet het feest Sjawoeot naast het verbod om vlees en melk samen te eten. Op Sjawoeot eten wij daarom een vleesmaal en een melkmaaltijd.
3. Nadat de Joden de Tora op de Berg Sinai hadden in ontvangst genomen, wren zij onmiddellijk verplicht dieren ritueel te slachten [*Sjechita*]. Daar zij geen tijd hadden gehad kosjer vlees voor te bereiden, aten zij een melkkost-maaltijd.
4. Sjawoeot is een verlenging van Pesach, het wordt daarom ook wel *Atseret* – slotfeest – genoemd, net als *Sjemini Atseret*, het Slotfeest na *Soekot*. Zoals men op op Pesach twee gekookte soorten voedsel eet, ter herinnering aan de twee offers op Pesach in de Tempel, zo eten wij vlees en melk op Sjawoeot, maar daar dat niet samen gegeten mag worden in één maaltijd, eten wij één vleesmaaltijd en één melkmaaltijd. Daar we zo ook van twee verschillende broden eten is dit ook een herinnering aan de twee broden die op Sjawoeot in de Tempel gebracht werden (*Rama*).
5. De dag dat Mosjé uit de rivier gehaald werd, was de 6de Sivan en hij wilde alleen gezoogd worden door een Hebreeuwse vrouw. Ter herinnering aan deze verdienste eten wij op Sjawoeot melkkost (*Sefer Matamim*).
6. Het Hebreeuwse woord voor melk חלב – *ChaLaV* – heeft de numerieke waarde van $8+12+20 = 40$, het aantal dagen dat Mosjé Rabbeinoe boven op de Berg Sinai was (Rabbijn Sjimsjon van Ostropol).

In 1967 eindigde de Zesdaagse oorlog vlak voor Sjawoeot. Israël herkreëg weer de Westelijke muur van de vroegere Tempel [de „klaagmuur”] en voor het eerst sinds 20 jaar konden Joden weer hun meest heilige plaats bezoeken. Op Sjawoeot zelf werd de Muur opengesteld voor bezoekers en op die gedenkwaardige dag maakten meer dan 200.000 Joden een voettocht naar de Muur (in Jeruzalem rijden op Sjabbatot en Joodse feestdagen geen auto's of bussen).

In de daar opvolgende jaren werd deze „pelgrimstocht” een vaste traditie. Vroeg in de ochtend op Sjawoeot, na een hele nacht Tora geleerd te hebben, vullen de straten van Jeruzalem zich met tienduizende Joden die naar de Muur wandelen.

Deze traditie heeft zijn oorsprong in de Bijbel. Sjawoeot is een van de drie Joodse pelgrim-feesten, waarop in de tijd van de Tempel de hele bevolking uit het hele land te voet naar de Jeruzalem kwam om daar Tora te leren en het feest te vieren.

Tora-lezing op Sjawoeot

Op Sjawoeot wordt gelezen uit het boek *Sjemot* (19:1-20:23), dat de gebeurtenis van *Matan Tora* en de Tien Geboden bevat. Als *Maftir* wordt er gelezen uit *Bamidbar* (28:26-31) waarin de offers beschreven worden die op deze dag gebracht werden in de tijd van de Tempel. Als *Haftara* wordt uit het eerste hoofdstuk van *Jechezkel* [Ezechiël] gelezen over het visioen van Jechezkel van de *Merkava* [de wagen].

Voordat uit Tora gelezen wordt, wordt volgens Asjkenazische *minhaġ Akdamoet* gelezen. De *Sefardiem* lezen dit niet.

Akdamoet, een liturgisch gedicht, werd gecomponeerd door Rabbi Meïr, de zoon van Rabbi Jitschak, die *chazan* was in Worms. Rasji woonde ook in Worms en volgens de traditie zou Rabbi Meïr de leraar van Rasji geweest zijn. De zoon van Rabbi Meïr werd door de Kruisvaarders vermoord bij het pogrom van Worms. Nadien werd Rabbi Meïr gedwongen een debat aan te gaan met leiders van de Christelijke Kerk, die probeerden hem van zijn geloof af te brengen. Dat lukte hun niet en Rabbi Meïr schreef daarna dit gedicht als een loflied op Hasjem. Het gedicht, dat zich scherp afzet tegen de kerkelijke leiders, is geschreven in het Aramees, zodat alleen degenen die Talmoed geleerd hebben het kunnen begrijpen.

Op Sjavoeot wordt, zoals boven reeds vermeld, het boek *Ruth* gelezen, om ons te leren dat Tora alleen verkregen wordt door lijden en moeilijkheden, net zoals Ruth het Jodendom pas verkreeg na veel moeilijkheden te hebben doorgemaakt. (*Sefer HaToda'ah*).

Namen van het feest

Het feest van de 6de Sivan heeft vier verschillende namen:

- Het oogstfeest: zoals er geschreven staat: „En het feest van de oogst van de eerstelingen van je werken, dat je gezaaid hebt op het veld (*Sjemot* 23:16);
- Het Wekenfeest: „En het Wekenfeest zul je vieren met de eerstelingen van het maaien van de tarwe (*Sjemot* 34:22);
- Het Feest van de *Bikoeriem* [de eerste vruchten];
- Atseret; dit is een naam door de geleerden eraan gegeven, genoemd in *Sifri*.

Zonder Tora sjebeal pee geen Kabalat HaTora.

De visie van Hirsch op Sjavoeot, uit:

COLLECTED WRITINGS OF RABBI SAMSON RAPHAEL HIRSCH

Naast *Sjavoeot* bestaan er vier andere namen voor deze *Jom Tov*: *Jom Habikoeriem*, *Chag Hakatsier*, *Atseret* en *Zman Mattan Toratenoe*. Met betrekking tot de laatste naam vraagt Rabbi Samson Ben Raphael Hirsch (1808-1888) zich af waarom deze *Jom Tov*, waarop men de openbaring en het ontvangen van de Tora herbeleefd en die de meest transcendente en heilige gebeurtenis in de geschiedenis van *Am Jisraëel* is, geen eigen authentieke symbolen bevat.

Het is met bovenstaande vraag dat Hirsch zijn betoog begint over de uniekheid van de Tora. Volgens hem is de Tora een absoluut uniek fenomeen dat net als G'd niet door middel van symbolen beschreven of uitgedrukt kan worden. Hirsch bestrijdt daarom de gelijkstelling van de Tora aan termen als 'religie', 'theologie' en 'Joodse eredienst'. Het lijkt erop dat Hirsch in zijn beschrijving van de uniekheid van de Tora zich afzet tegen begrippen die een Christelijke lading in zich dragen en die door het in zijn tijd opkomende reformjodendom geïncorporeerd werden.

Op basis van begrip van het bovenstaande moet men het betoog van Hirsch over de essentie van de Tora lezen. De gelijkstelling van Tora aan religie is volgens Hirsch een grote misvatting. Religie is volgens hem namelijk een concept dat door de mens ontwikkeld wordt en het intellectuele en morele niveau van een bepaalde cultuur reflecteert. Een religie kan daarom nooit een hoger cultureel niveau manifesteren dan waaruit het ontstaan is.

De Tora echter is een manifestatie van een ultiem streven (vgl. *Sjemot* 19:6) en wacht nog altijd op de generatie van de *Am Jisraëel* die in staat zal zijn volledig volgens de richtlijnen ervan te zullen leven. Hierdoor is het volgens Hirsch duidelijk dat de Tora van een bovenmenselijke bron afkomstig is en daardoor ook geen ontwikkeling en geen geschiedenis bevat. De Tora is niet zoals de religies van de wereld een historisch fenomeen van de menselijke beschaving.

Een belangrijke reden tegen de gelijkstelling van de Tora aan de term religie is volgens Hirsch de onessentiële en onverschillige rol van de uitwendige observantie die men over het algemeen aan religies toekent. Het unieke karakter van de Tora zou hier echter mee in strijd zijn omdat het een boodschap bevat die aan de mens in zijn totaliteit, dus zowel geestelijk als lichamelijk, gericht is. Een belangrijk element van de Tora is namelijk een strikte wetshandhaving van voornamelijk uitwendige handelingen. Het is namelijk door middel van deze symbolische handelingen op fysiek en zintuiglijk vlak, dat de wil van G'd aan de mens geopenbaard wordt.

De strafmaatregelen in de Tora hebben daarom ook slechts betrekking op overtredingen van de *halacha* en niet op het gebied van religieuze opinies of overtuigingen. De Tora kan men dus volgens Hirsch niet een 'Joodse theologie' noemen omdat theologie de ideeën van de mens over G'd bevat, terwijl de Tora de wil van G'd over het handelen van de mensheid beschrijft. De Tora bevat geen beschrijving van de hemel maar wel hoe de inrichting van ons hart en huis er uit zou moeten zien.

Hirsch verwerpt ook het idee van het bestaan van een 'Joodse eredienst'. Met een eredienst verstaat men namelijk bepaalde religieuze en devotionele handelingen die slechts op aangewezen plaatsen en

bepaalde tijden gedaan mogen worden. In tegenstelling tot de meeste religies, waarin aan bepaalde plaatsen en gebouwen een heilige status toegekend wordt, is in het Jodendom echter de synagoge en de synagogale dienst van secundair belang. Synagogen en synagogale diensten functioneren niet als getuigenissen van G'd, maar herinneren de jood aan zijn dagelijkse bestemming en zijn relatie met Hasjeem.

De visie van Hirsch wordt bevestigd door het feit dat er in het Jodendom geen plaatsen of gebouwen geheiligd worden, maar het gehele dagelijks leven geheiligd wordt door middel van de vervulling van de Tora. In het Jodendom bestaat namelijk het idee dat een bepaalde plaats een mens niet kan heiligen, maar dat het de mens is die een plaats kan heiligen.

Hoe moet men de Tora dan wel definiëren? Volgens Hirsch is het een van G'd afkomstig zaad waarvan *Am Jisraëel* de vrucht is. Dit volk is een uniek historisch fenomeen omdat het zijn bestaansrecht aan de Tora dankt. *Am Jisraëel* en de Tora zijn beiden uniek omdat het manifestaties op aarde zijn van de wil en kracht van Hasjeem, die absoluut Uniek en Enig is.

Na het definiëren van de Tora tot een fenomeen dat afkomstig is van een ondefinieerbare bron, betoogt Hirsch dat aangezien het evenement van *Zman Mattan Toratenoe* in verband met *Sjavoeot* niet in de *Tora sjebichtav* beschreven staat, men juist hieruit het belang van de *Tora sjebeal pee* kan afleiden. Volgens Hirsch is het probleem echter dat de *Tora sjebeal pee* in nog grotere mate aan misinterpretaties leidt dan de *Tora sjebichtav*. Over het algemeen beschouwt men namelijk in het Christelijke Westen een mondelinge traditie in tegenstelling tot de schriftelijke overlevering als een onnauwkeurige en onbetrouwbare weergave van gebeurtenissen.

Voor Hirsch is het daarentegen duidelijk dat de *Tora sjebichtav* zonder de *Tora sjebeal pee* niet levensvatbaar is. De *Jom Tov* die de openbaring (*Zman Mattan Toratenoe*) ervan memoreert, is namelijk slechts door middel van de mondelinge traditie overgeleverd. De essentiële les die men hieruit moet trekken is dat zonder de *Tora sjebeal pee* het ontvangen van de Tora (*Kabalat Hatora*), absoluut onmogelijk is.

Joine Akiva Mendes

Antwerpen 5769

Inzicht in Parasjat Naso

Efrajims offer

Uit „Sjeem mi Sjmoeël.”

Het eind van deze *sidra*, de langste van Tora, beschrijft uitgebreid de offers die gebracht werden door de vorsten van de stammen van Israël bij de inwijding van het altaar. Elk van de twaalf vorsten bracht een identieke set geschenken, die elk in de verzen beschreven worden. De Midrasj heeft veel te vertellen over deze geschenken. Laten we eens één nogal intrigerende opmerking over het geschenk van Elisjama, de vorst van de stam Efrajim, nader bekijken:

Op de zevende dag, de vorst van de kinderen van Efrajim – Elisjama ben Amihoed (Bamidbar 7:48).

Efrajim is de kracht van mijn hoofd... (Tehilliem 60:9) – dit heeft betrekking op de vorst van Efrajim, die zijn offers bij de inwijding van het altaar op Sjabbat bracht, zoals het vers zegt: *Op de zevende dag, de vorst van Efrajim*. We weten dat het Sjabbat was, want we hebben eerder aangetoond [in deze midrasj] dat de vorsten op zondag begonnen met het brengen van hun geschenken... (*Bamidbar Rabba* 14:1)

Het vers dat aan het begin van deze midrasj wordt aangehaald: „Efrajim is de kracht van mijn hoofd,” heeft betrekking op het incident aan het eind van Ja'akovs leven, wanneer hij zijn kleinzonen, Menasje en Efrajim, zegent. Hij verkoos daarbij om Efrajim vóór Menasje te zegenen, hoewel Menasje de oudste was. Dus „Efrajim is de kracht van mijn hoofd” – aan Efrajim werd voorrang gegeven boven Menasje. Deze midrasj impliceert dat het alleen vanwege Ja'akovs voorkeur voor Efrajim boven Menasje was, dat Elisjama zijn geschenk op Sjabbat kon brengen. Want normaliter konden de offers de Sjabbat-wetten niet opzij schuiven, maar op een of andere manier had de kracht, die Ja'akov in de stam van Efrajim had geïnstalleerd, het mogelijk gemaakt dat hun offer geaccepteerd werd. Deze fascinerende midrasj wordt nog gecompliceerd door het volgende:

Deze duwde Sjabbat en *toema* [rituele onreinheid] opzij, hoewel het offer van een individu geen van beide opzij duwt (*Sifri, Naso* 51).

Dit wijst erop, dat als een van de andere vorsten was gekomen om zijn geschenk op Sjabbat te offeren, hun donatie niet de Sjabbat-voorschriften zou hebben verdrongen. (Hetzelfde zou hebben gegolden voor de wetten van *toema*.)

Wat hebben de zegeningen van Ja'akov te maken met de mogelijkheid van een vorst om eeuwen later een geschenk te brengen op Sjabbat en hoe had dit effect op de andere stammen?

EFRAJIM EN MENASJE

Om onze studie te beginnen, moeten we eerst de aard van de beide zonen van Joseef, Menasje en Efrajim, onderzoeken. Zoals altijd onthult de naam van iemand veel over zijn essentie, en in deze twee gevallen wordt ons deze informatie expliciet door Tora gegeven:

Joseef noemde zijn eerstgeborene Menasje, „want G-d heeft mij al mijn ellende en heel mijn vaders huis doen vergeten.” Hij noemde zijn tweede zoon Efrajim, „want G-d heeft mij vruchtbaar gemaakt in het land van mijn onderdrukking.” (Bereisjiet 41:51-52).

De naam *Menasje* vindt zijn oorsprong in de betekenis van *vergeten*, of afstand nemen van het verleden. Dit vertegenwoordigt een speciale vorm van G-ddelijke dienst, waarin men zich ontdoet van alle slechte eigenschappen, in de hoop daarvoor perfectie in de plaats te verkrijgen. *Efrajim* daarentegen vindt zijn oorspronkelijke betekenis in *vruchtbaarheid*. Dit is een andere stijl van progressie naar spirituele doeleinden, waarbij men zich concentreert op de ontwikkeling van goede eigenschappen en het doen van mitswot. Deze twee van elkaar te onderscheiden soorten van dienst worden bondig omschreven in het volgende vers:

Verlaat het kwaad en doe goed... (Tehilliem 34:15).

In onze context is Menasje „verlaat het kwaad,” terwijl Efrajim „doe goed” is.

Wanneer we de eerder vermelde episode even terugroepen, toen Ja'akov Efrajim en Menasje zegende, dan herinneren we ons dan Joseef, de vader van de twee broers, wilde dat zij gezegend zouden worden in volgorde van hun leeftijd – eerst Menasje en dan Efrajim. Maar Ja'akov weigerde dat, en zegende de jongste vóór de oudste. Dit klaarblijkelijke meningsverschil tussen Joseef en Ja'akov te begrijpen, is essentieel voor onze studie.

Joseef wilde Menasje voorrang verlenen boven Efrajim; dat wil zeggen, hij wilde dat de gebeurtenissen de volgorde zouden volgen van het vers: „verlaat het kwaad” en pas daarna „doe goed.” Dit weerspiegelt, zoals we kunnen verwachten, het karakter van Joseef, die zijn hele leven geworsteld had tegen het kwaad, om grootheid te bereiken.

Ja'akov daarentegen, verkoos Efrajim te zegenen vóór Menasje. Binnen de context die we hebben gedefinieerd vertegenwoordigt dit een levensstijl waar men zich eerst concentreert op het doen van goede daden. En dan, ten gevolge van het binnenstromen van heiligheid, die gegenereerd wordt door iemands manier van leven, zullen alle slechte eigenschappen automatisch verdampen. In Ja'akov's opinie was deze benadering van het leven te prefereren boven die van zijn zoon, waarbij men wacht totdat het kwaad vernietigd is, voordat men zich zorgen maakt over de goede daden. Volgens Ja'akov (hetgeen, wat we mogen aannemen, de norm is) is dit de algemene regel in het Joodse leven: we moeten beginnen met ons aan Tora te houden door de mitswot na te leven en te leren, en door een secundaire rol toe te schrijven aan het elimineren van het kwaad. Dat komt later, want als de heiligheid van de Tora-levensstijl ons wezen binnendringt, zal het kwaad verteerd of eruit gegooid worden.

SJABBAT

Het probleem met de benadering van Joseef tot het leven wordt duidelijk wanneer we die toepassen op Sjabbat. De Sjabbat is zeer heilig en als zodanig zouden we ons misschien moeten bezighouden met grote spirituele voorbereidingen om klaar te zijn voor de ontvangst van zijn heiligheid. Het probleem daarmee is: wie kan ooit zeggen dat hij daarmee klaar is? Er kunnen altijd nog meer voorbereidingen gemaakt worden. Het onvermijdelijke resultaat hiervan is dat we onszelf nooit gereed beschouwen en dus zouden we nooit Sjabbat hebben! In plaats daarvan doen we allemaal ons best gedurende de week, en dan komt Sjabbat vanzelf. Op een of andere manier zijn wij gereed om Hare Majesteit te ontvangen. Dit betekent dat een gewoon mens, die Joseefs benadering volgt, zijn hele leven spendeert met het trachten zijn slechte eigenschappen uit te bannen, maar nooit het punt bereikt, waarop hij voelt dat hij klaar is met dat stadium en

verder kan gaan. Als zodanig zal hij altijd blijven steken in het stadium van „verlaat het kwaad,” zonder in staat te zijn om „goed te doen.” In plaats daarvan volgen we Ja'akov's opinie – we gaan door met het leven volgens mitswot en Tora-studie, vol vertrouwen dat we uiteindelijk succes zullen boeken, zowel als „doeners” als „verlaters.”

HET SJABBAT-OFFER

Terugkerend naar ons oorspronkelijke onderwerp, kunnen we nu appreciëren waarom Efrajims offer de Sjabbat-verboden opzij schoof. Ja'akov's verkiezing van Efrajim boven Menasje betekent dat de nadruk in het Joodse leven voor altijd zou komen te liggen op „goed doen.” Toen de vorst van Efrajim zijn offer bracht, was dit een daad van grote ruimhartigheid en een schijnend voorbeeld van de preferentie om de G-ddelijke dienst van iemands stam te beginnen met een positieve daad. Dit vindt een aanwijzing in het feit dat Elisjama zijn offer bracht, ondanks dat het Sjabbat was. De G-ddelijke wijsheid onderstreepte de ratio achter de afwijking van de normatieve halacha, door dit voor Efrajim te arrangeren, terwijl geen enkele andere stam gepland was om hun offer op Sjabbat te brengen.

Natuurlijk geldt deze benadrukking van goede daden niet alleen voor de leden van Efrajim – het is, aangezien de zegeningen afkomstig waren van Ja'akov, op ieder lid van de *klal Jisraël* van toepassing. Dit is wat *Sifri* bedoelt, wanneer het zegt dat elk van de stammen op Sjabbat had kunnen offeren, als dat nodig was. Nadat Ja'akov eenmaal het juiste pad voor al zijn nakomelingen had uitgezet, kon ieder van hen zijn offers op Sjabbat brengen.

Hilchot Jom Tov

Door Rabbi Mordechai Becher, Jesjvat Orh Somayach

1. **Mo'eed** – Onderbreekt ons dagelijks leven om na te denken over de fundamentele waarheden van ons bestaan. En om nieuwe krachten te vergaren voor de dagelijkse activiteiten.
2. **Verbod van melacha is van toepassing** – d.w.z. transformatie en verbetering van de materiële wereld moet stoppen.
3. **Maar** wanneer op Jom Tov activiteiten vereist zijn voor de Jom Tov zelf, opdat het een tijd van *simcha* – vreugde – zal zijn, dan zijn bepaalde activiteiten toegestaan.
4. **Activiteiten die direct „natuurlijke vreugde” produceren** voor de viering van de Jom Tov zijn toegestaan. Natuurlijke, gewone en algemene bevrediging van de zinnen worden gedekt door de uitdrukking „consumptie door de ziel,” want bevrediging van de zinnen moet verheven en geheiligd worden door Jom Tov, maar het moet gebeuren op een manier die in overeenstemming is met de ideeën van het feest. Daarom heeft de uitdrukking *Ochel Nefesj* (de Bijbelse uitdrukking voor „consumptie door de ziel”) bijna uitsluitend betrekking op de smaakzintuig. Werk ter bevrediging van de reuk, het gezicht of het gehoor, enz. is niet toegestaan, omdat dit hetzij een verfijning, òf een kunstmatige bevrediging is.
5. **Daarom geldt het werkverbod niet voor:**
 1. De bereiding van voedsel dat niet de vorige dag gedaan kon worden.
 2. Wanneer de kwaliteit van het voedsel verbeterd wordt, als de bereiding op Jom Tov gebeurt.
 3. Alle voedselbereiding die uitsluitend geschiedt voor die feestdag alleen.
6. **Het verbod is niet van toepassing** op slachten, braden, bakken, roosteren, koken, fijnmaken van spijzen (die anders hun aroma zouden verliezen), het aansteken, dragen en uitdoven van vuur, indien onvermijdelijk voor de voorbereiding van voedsel.
7. **Verboden activiteiten – alle overige van de 39 melachot van Sjabbat:** d.w.z. ploegen, zaaien, vangen, bouwen, repareren van voorwerpen, het maken van boter en kaas, enz.
8. **Rabbijnse verboden:**
 1. Handelingen die lijken op *melacha* – zoals het slijpen van messen, het produceren van vuur.

2. Handelingen die zouden kunnen leiden tot een *melacha* – zoals het voeden van nog niet gevangen dieren.
9. **Jom Tov Sjeni** – De tweede dag Jom Tov in de Diaspora. Waar die in acht genomen wordt, geldt hetzelfde als voor de eerste dag. Het geldt voor:
- o Bewoners van de diaspora;
 - o Buitenlandse toeristen in Israël;
- Wie zes maanden of langer ergens woont, wordt beschouwd als een permanente inwoner.
10. **Wetten voor Eroev Tavsjilien** voor het geval dat Jom Tov op vrijdag (of donderdag en vrijdag) valt:
- Men zet twee soorten voedsel opzij, één gebakken en één gekookt (bijvoorbeeld een stuk koek of matse en een gekookt ei), en zegt daarover een beracha en een verklaring (in een taal die men verstaat) (zie *machzor*). Dit alles om op Jom Tov voor de volgende dag Jom Tov of voor de volgende dag Sjabbat te mogen koken (niet voor een volgende werkdag en **men mag niet op een Sjabbat koken!**) Men eet de *eroev tavsjilien* bij een van de maaltijden op Sjabbat.
11. **Halleel** – een lofzang op G-ds wonderen wordt gezegd of gezongen tijdens de ochtenddienst in sjoel.
12. **Kiddoesj** wordt gemaakt, zowel op de vooravond als op de ochtend van de Jom Tov, zoals op Sjabbat.
13. **Na Jom Tov:** Wanneer de dag na Jom Tov een werkdag is, maakt men *Havdala* zonder kruiden en zonder kaars, alleen over wijn.

קבלת שבת – קבלת פני שכינה

De ontvangst van de Sjabbat is een begroeting van de Sjechina

Door Rav Sjimsjon Dovid Pincus

(deel 3)

Onbeschrijflijke nabijheid van Hasjem

Zang speelt een belangrijke rol in *Kabbalat Sjabbat*. We beginnen *Kabbalat Sjabbat* met de woorden „*Lechoe neranena laSjem*” [Kom, laten we zingen voor Hasjem]. Het woord *neranena* komt van de stam *rina*, lied. Daarna zeggen we „*Sjiroe laSjem sjier chadasj*” [Zing een nieuw lied voor Hasjem], waarbij we opnieuw de nadruk leggen op *sjira*, zang. We vervolgen met het blijde lied „*Lecha Dodi*” [Kom mijn geliefde]. Dan komt „*Mizmor sjier lejom haSjabbat*” [Een Psalm, een lied voor de Sjabbat-dag], waarin opnieuw het lied benadrukt wordt met de dubbele uitdrukking „*mizmor sjier*.”

Wanneer Sjabbat begint, bestaat onze hele *avoda* uit gezang. Waarom?

Sommige dingen kunnen eenvoudig niet worden uitgedrukt in woorden. Bijvoorbeeld, laten we ons eens iemand voorstellen die pijn heeft, iets doet hem zeer. Hij ontmoet een vriend die nog nooit in zijn leven pijn heeft gehad. (Zo iemand bestaat natuurlijk niet, maar laten we ons voor het moment even voorstellen dat zo iemand bestaat.) Dan is er geen mogelijkheid in de wereld waarop de persoon met pijn aan zijn vriend kan uitleggen wat het betekent, als hij zegt: „Het doet me pijn.” Alleen iemand die zelf al eens pijn gevoeld heeft, kan dit begrijpen. Hij herinnert zich de pijn die hij zelf eens gehad heeft en begrijpt wat de ander hem vertelt. Iets anders wat niet in woorden is uit te drukken, is de smaak van voedsel. We kunnen zeggen dat een bepaald voedsel bitter of zoet is, maar niemand in de wereld kan uitleggen wat ‘bitter’ of wat ‘zoet’ is. We kunnen alleen maar zeggen: „Herinner je je dat je toen zo iets at? Wat jij toen proefde, dat proef ik nu.”

De enige taal om dingen te communiceren, die te diep zijn voor woorden is zang. Als ons oor is afgestemd, horen we de roerende boodschap die in de melodie ligt opgesloten. Maar een ruw en ongevoelig mens zal het niet aanvoelen.

Wanneer Sjabbat begint, bereiken we een zodanige nabijheid tot Hasjem, dat het niet in woorden is uit te drukken. Dus op dit verheven moment praten we niet; we zingen. Niets anders helpt. Ieder die een afgestemd oor heeft, begrijpt dat er geen andere manier is om de vreugde van de *nesjama* over de komst van *Sjabbat Kodesj* tot uitdrukking te brengen. Als iemand dat niet begrijpt, is er geen andere manier om dat uit te leggen.

Sjabbat raakt de diepste gevoelens in het hart van het Joodse volk. Op dat tijdstip ontmoeten we *HaKadosj Baroech Hoe*, en een onbeschrijflijke liefde wordt opgewekt. Alles wat we kunnen zeggen is: „*Mizmor sjier lejom haSjabbat, tov lehodot laSjem!*” [Een Psalm, een lied voor de Sjabbat-dag, het is goed om Hasjem te prijzen.]

Dit is waar heel de Sjabbat om gaat. Het strijkt een snaar aan, die diep in het Joodse hart verborgen ligt. Het is het verbindingspunt tussen ons en Hasjem.

We vroegen eerder: „Wie is Sjabbat? Wie is deze persoonlijkheid?” Nu kunnen we antwoorden: deze ‘persoonlijkheid’ is in werkelijkheid Hasjem. Want onze Geleerden [Zohar, Jitro 88b) vertellen ons dat ‘Sjabbat’ één van de Namen van Hasjem is.

Liefde voor Sjabbat komt voort uit de liefde voor Hasjem. En ontheiliging van Sjabbat is het tegenovergestelde van deze liefde.

Vandaag de dag leven we met de trieste realiteit dat zovelen van onze broeders Sjabbat ontheiligen. Zij rijden met hun auto's, gaan vrijdagavond naar de bioscoop, enz. Het is zeer pijnlijk voor ons om te zien hoe zij iets, wat voor ons zo geliefd is, vertrappen. Maar wie is het die wij zo liefhebben? Wie wordt er onder de voet gelopen door al diegenen die de bioscoop binnengaan?

Onze Geleerden zeggen [*Gittien* 56b] dat toen Titus het Beit HaMikdasj binnenging, hij zijn zwaard trok en het gordijn, dat voor de ingang tot het *Kodesj HaKodasjiem* hing, doorboorde. Wonderbaarlijk gutste er bloed uit. Toen Titus het bloed zag, dacht hij dat hij Hasjem had „gedood.”

Had Titus zijn verstand verloren? Hij kon hij denken dat hij het Opperwezen had gedood? In werkelijkheid houdt deze les van onze Geleerden een diepzinnige boodschap in. De dood houdt afscheid in, terwijl bloed de *nefesj* is, de levenskracht. Toen Titus het bloed op de grond zag, concludeerde hij dat G-d vertrokken was. Hij dacht dat G-d naar de hemel was opgestegen, en zich niet langer meer met aardse aangelegenheden zou bemoeien.

Wat was de vergissing van Titus? Er vloeide inderdaad bloed uit het *Kodesj HaKodasjiem*, maar het was in het geheel niet zoals Titus dacht. G-d steeg niet op naar de hemel. Hij verliet ons niet en Zijn bemoeienissen met deze wereld stopten niet. Het bloed op de grond symboliseerde Hasjem op de grond, nog steeds bij ons, maar in *Galoet* en met verachting bejegend.

En dat is hetzelfde als wanneer de mensen op Sjabbat met auto's rijden. HaKodesj Baroech Hoe ligt op de grond uitgespreid, zo te zeggen, onder de wielen van die auto's.

Sjabbat is de naam van Hasjem. Deze dagen, wanneer de *Sjechina* op de grond ligt uitgespreid, voor iedereen om erover heen te lopen, zoekt Hasjem een huis waarin Hij zijn toevlucht kan zoeken. En dat is *Kabbalat Sjabbat*. We begroeten Hasjem en zeggen tegen Hem: „Hasjem, in mijn huis kunt U rust en een toevlucht vinden. Het huis is schoon, zowel fysiek als spiritueel. Ik heb mijn huis ontdaan van alle „afgoderij” die de wereld vandaag de dag zo bezoedelt. Er zijn geen vreemde invloeden hier. Het is een compleet Joods huis. Alstublieft, kom binnen.”

Gelukkig is hij die dit op *Sjabbat Kodesj* kan zeggen. En nog gelukkiger is hij die dit de hele week kan zeggen. „In mijn huis is alleen Tora. Niet Tora en nog andere dingen. Alleen Tora. Alleen *Jiddischkeit*. Wanneer we een kind een verhaaltje willen vertellen, vertellen we hem alleen verhalen over *tsaddikiem*. Hier houden we ons alleen bezig met de heilige *Sjechina*.”

Zodra Hasjem een rustplaats gevonden heeft, rolt Hij niet langer onder de wielen van de auto's buiten.

Mijn dierbare mede-Joden, wij zijn verantwoordelijk voor het feit dat Hasjem dakloos op de grond ligt uitgespreid. Als onze huizen zuiver en heilig waren, zoals het Beit HaMikdasj, dan zou alles anders zijn.

„Thuis” betekent een schone plaats waar we alleen kunnen zijn met Hasjem, zonder de aanwezigheid van vreemdelingen. Alleen heiligheid en reinheid. Dit geldt met name voor die speciale momenten van *Kabbalat Sjabbat*. We zouden daarvoor eerder klaar moeten zijn en gaan zitten en zeggen: „Hasjem, we wachten op U. Hier kunt U een plaatsje vinden in vrede.”

(Volgende keer: „Sjabbat-voorbereidingen zijn persoonlijk.”)

